

Władysław Kubik

Biuletyn katechetyczny (80)

Collectanea Theologica 66/1, 129-147

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN KATECHETYCZNY (80)

Zawartość: I. PRACA Z PISMEM ŚW. W KATECHEZIE (Symposium Sekcji Wykładowców Katechetyki i Pedagogiki) Częstochowa 1995. – II. ŻYCIE W CHRYS-
TUSIE – KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO CZĘŚĆ III (XXVI
Symposium w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie).
– III. KATECHIZACJA MŁODZIEŻY (Symposium studentów katechetyki ATK
i KUL w Lublinie).*

I. PRACA Z PISMEM ŚW. W KATECHEZIE

(Sprawozdanie z Symposium Sekcji Wykładowców Katechetyki i Pedagogiki
w Wyższych Seminariach Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych w Polsce)

W dniach 8 i 9 lutego odbyło się w Częstochowie XXV Symposium Sekcji
Wykładowców Katechetyki i Pedagogiki w Wyższych Seminariach Duchownych
Diecezjalnych i Zakonnych oraz Księży Wizytatorów. Symposium obradowało
w Domu Rekolekcyjnym Księży Jezuitów w Częstochowie. Tematem spotkania była:
Praca z Pismem św. w katechezie. Spotkaniu przewodniczył ks. dr hab. Roman
M u r a w s k i SDB.

1. Referaty

Ks. dr hab. Julian W a r z e c h a SAC – „Współczesne metody interpretacji Biblii”

Pierwszy referent zwrócił uwagę, że współcześnie bada się Biblię bardzo licznymi
metodami. Ta wielość pochodzi z faktu, iż Słowo Boże zostało przekazane w słowie
ludzkim, przyjmując wszystkie jego właściwości, możliwości i uwarunkowania
z wyjątkiem błędu. Uwzględnia się więc w egzegezie osiągnięcia współczesnego
językoznawstwa, literaturoznawstwa, obok tradycyjnych metod historyczno–krytycz-
nych. Uwzględnia się też kierunki interpretacji występujące w samej Biblii, a także
w tradycji judaistycznej i chrześcijańskiej. W ostatnich dziesięcioleciach zauważa się
wyraźnie przesunięcie od badań historyczno–krytycznych do badań literackich lub
inaczej od diachronii ku synchronii. Dochodzi przy tym, oczywiście, do wielu odcieni.

O tych wszystkich zjawiskach informuje nowy dokument Papieskiej Komisji
Biblijnej – *Interpretacja Pisma Św. w Kościele*, wydany w 1993 r. Autor referatu
scharakteryzował ten dokument oraz wprowadził słuchaczy do jego lektury, uwzględ-
niając ich specyficzne zainteresowania i potrzeby.

* Redaktorem biuletynu jest ks. Władysław K u b i k SJ, Warszawa – Kraków.

Ks. dr Grzegorz R a f i ń s k i – „Język symboli i mitów w Piśmie Św.”

Drugi referat wygłosił ks. dr Grzegorz R a f i ń s k i, który przedstawił spojrzenie biblisty na zjawisko symboli i mitów w Piśmie św. Na wstępie przytoczył dwa współczesne mity z tzw. Czarnej Afryki, wskazując, że mityczna forma wypowiedzi, żywa w środowisku powstania Biblii, funkcjonuje po dzisiejszy dzień np. u Gidarów. Dla nas mit jest zjawiskiem martwym i dlatego musi się stać przedmiotem teoretycznej refleksji.

Referat składa się z dwóch części. W pierwszej części autor ustalił pojęcie symbolu i mitu oraz odniósł je do Starego i Nowego Testamentu. W drugiej zaś części sformułował wnioski pastoralne, aktualne na polu katechetycznym.

Jak wynikało z pierwszej części referatu, symbolem była pierwotnie konkretna rzecz, która wskazywała na jakąś rzeczywistość duchową. Znaczenie symbolu wykracza poza jego materialność. Określa lub reprezentuje coś, co jest poza nim. W Biblii jest wielkie bogactwo symboli: liczby symboliczne, symbole kolorystyczne, zwierzęce, kosmiczne, imiona i nazwy symboliczne, czyny symboliczne.

Określając pojęcie mitu autor referatu prześledził jego historię. Zjawisko mitów jest starsze od samej terminologii. Stary Testament ma tendencję „demitologizacji” mitów pogańskich. Kolejny etap kształtowania się pojęcia mitu wyznacza Nowy Testament. Współczesna definicja mitu ma też swoją historię: od utożsamiania go z fikcją (Dibelius), poprzez B u l t m a n n o w s k i e pojęcie „demitologizacji”, aż do uznania mitu za bardzo wartościową formę literacką, która – jak mówił P. R i c o e u r – „daje do myślenia” i stanowi potoczny sposób przekazywania pojęć filozoficznych i religijnych. Mit odpowiada na pytanie dotyczące pochodzenia świata i ludzkości, jak również problemu zła i nieszczęścia. „Mit ukazuje, że świat, człowiek i życie, mają nadprzyrodzone życie i historię, i że ta historia jest znacząca, cenna i wzorcowa” (M. E l i a d e).

W drugiej części referatu autor podał wnioski pastoralne. Pierwszy dotyczył ludzi tworzących Biblię. Świat symboli i mitów, w którym żyli hagiografowie, wskazuje, że żyli oni w świecie, który był „pełen Boga”. Świat Boga i świat ludzi stanowił dla nich nierozdzielną jedność. Mit „dawał do myślenia”, a nie proponował gotowych definicji. Ludzie Biblii mieli ponadto czas na celebrowanie pewnych zdarzeń. Według autora referatu obraz ten musi korygować ewolucyjne widzenie religijności, w którym świat hagiografów jest postrzegany jako „prymitywny”, a nasz świat – jako preintelektualizowany – jako postęp.

Drugi wniosek dotyczył pojęcia Słowa Bożego. Autor podkreślił, że spojrzenie na rzeczywistość symboli i mitów będzie bezowocne, jeśli nie uświadomimy sobie, że Słowo Boże, to coś więcej niż tekst Pisma św., który czytamy. Jest to rzeczywistość kreowana przez tekst. Rodzi się stąd postulat dla katechezy, aby pamiętać o tworzeniu swoistej „otoczki sytuacyjnej” dla wybrzmienia tekstu Pisma św., tak, aby stał się on „wydarzeniem”: „słowo – czynem”.

Trzeci wniosek dotyczył interpretatorów Biblii. Autor referatu zaproponował dwa ukierunkowania myśli.

A. Wykazał potrzebę interpretacji i demitologizacji Biblii, wedle następujących zasad:

ych

1. Język symboli nie stanowi przeszkody komplikującej nasz kontakt ze Słowem Bożym, ale jest zaproszeniem i uprzywilejowanym kluczem do pierwszego kontaktu z Biblią jako księgą tajemnic. Musimy zatem dać miłośnikom Biblii podstawowe instrumentarium interpretacji symboli.

2. Interpretacja symboli polega na poszukiwaniu sensu wyrazowego (tzn. sensu zamierzonego przez hagiografa), różni się od interpretacji duchowej. Zależy więc nie od intuicji, ale od solidnej wiedzy o środowisku biblijnym i o literaturze.

B. Druga myśl dotyczyła zjawiska mitów. W tym względzie podane zostały również istotne zasady.

1. Trzeba budzić u dzisiejszych czytelników Biblii wrażliwość na tajemnicę, na świat nadprzyrodzony. Chodzi o wychowanie ludzi, dla których świat jest pełen Boga. Bez tego nie jest możliwy kontakt ze światem mitów.

2. Wychowanie biblijne domaga się „demitologizacji” pewnych tekstów, ich interpretacji, przy uwzględnianiu następujących zastrzeżeń:

- mityczność jakiegoś wyrażenia opisanego w Biblii nie oznacza koniecznie jego niehistoryczności;

- nie należy sztucznie rozróżniać w micie między symbolem i rzeczywistością, a raczej dokonać przejścia od mitu do teologii. Chodzi o wchłonięcie tekstu jako „całości” i rozpoznania w nim *Credo* Ludu Bożego.

3. Ilość mitów zawartych w Starym Testamencie jest skończona.

W końcowej części referatu autor wskazał na niebezpieczeństwo „mitologizacji” Pisma św. w dzisiejszym Kościele i to w dwóch obszarach:

a) Teksty „doktrynalne”. Istnieje pokusa – w imię intelektualizmu – przenoszenia pewnych części przekazu biblijnego w świat fikcji (np. można przeczyć istnieniu aniołów, itd.).

b) Teksty z dziedziny *praxis* Kościoła

- „oswaja się” niektóre radykalne wezwania ewangeliczne, przenosząc je w świat „mitów”; zmiękcza się ich wymowę.

- usuwa się wręcz pewne imperatywy ewangeliczne z pola zainteresowania, w wyniku czego powstają w Biblii swoiste „białe plamy”. Łatwo poprzestaje się na stwierdzeniu, że pewne praktyki opisane w Biblii oddają sytuację, która straciła dziś aktualność.

- czasem „demitologizując” Biblię wpadamy w mity, z którymi walczyli hagiografowie.

W zakończeniu prelegent sformułował wnioski – wprawdzie pesymistyczne. Spotkanie ze Słowem Bożym – to coś więcej niż technika hermeneutyczna. Dlatego nie wszystkie teksty symboliczne, czy mityczne przemówią do współczesnego człowieka (np. Apokalipsa – pisana w ucisku – czytana w sytuacji człowieka dobrobytu). Ostatnie zdanie zabrzmiało nutą optymizmu: „Biblia jest księgą poetycką, z którą poeci zawsze się dobrze czują. Nam może brakuje tego minimum zmysłu poetyckiego, lecz jestem przekonany, że język poetycki przemawia jeszcze do wielu ludzi współczesnych” (J. C. Eslin).

Ks. bp. dr hab. Antoni D ł u g o s z – „Rola i miejsce Pisma Św. we współczesnej katechezie”

Ks. bp Antoni Długosz podjął problematykę dotyczącą roli i miejsca Pisma św. we współczesnej katechezie. Najpierw podkreślił, że na przestrzeni historii Pismo św. spełniało rolę służebną w katechezie. W kilku zdaniach przybliżył ten rys historyczny stwierdzając, że taka sytuacja nie sprzyjała odkrywaniu prawdziwego objawienia. Następnie wspomniał inicjatorów odnowy kerygmatycznej, którzy nawiązując do pierwszej połowy XIX w. czynią z Pisma św. źródło katechezy oraz stwierdził czym powinna być katecheza.

Katecheza ma być głoszeniem dobrej nowiny o zbawieniu, ukazywaniem w wydarzeniach tkwiącego tam objawienia oraz dokonującego się misterium. Katecheza ma strukturę dialogiczną, przedkłada Boże wezwanie domagające się ludzkiej odpowiedzi. W tym spotkaniu dochodzi do dialogu człowieka z zapraszającym go Bogiem. Biblia jako źródło katechetycznego przepowiadania zakłada strukturę dialogiczną wezwania i odpowiedzi. Prelegent wspomniał też o przestrzeganiu zasady wierności Bogu i człowiekowi, która przyczynia się do skuteczności oddziaływania Słowa Bożego w kontekście ludzkiej egzystencji.

Na katechezie dochodzi do spotkania z żywym Słowem Bożym, a katechizowany musi uświadomić sobie, że wspomniane wcześniej idee biblijne są nadal aktualne, a ich zbawcze działanie realizuje się na kanwie życia współczesnego człowieka. Uczeń ma stać się nie tylko biernym słuchaczem, lecz świadkiem, czynnym aktorem boskiego działania. Winien zrozumieć, że Słowo Boże nie traci na swej aktualności. Przy tym duże znaczenie ma to, by katecheta występował przed uczniami nie jako osoba relacjonująca dane wydarzenie zbawcze, lecz jako świadek dzielący się radością z przyjęcia oraz realizowania wezwania odkrytego w prezentowanej perykopicie biblijnej.

Prelegent stwierdził, że Biblię można nazwać „Wielką Katechezą” antropologiczną, której przewodnią myśl zbawcza przebiega według powtarzającego się schematu: doświadczenia minionych epok historii Izraela – interpretacja hagiografa zbawczymi słowami i czynami Boga – wezwanie skierowane do narodu. Te same człony prezentuje struktura katechezy interpretacyjnej, proponowana przez odnowę antropologiczną w nauczaniu Kościoła.

Na zakończenie autor referatu poruszał zagadnienie Pisma św. w nowym Katechizmie. Stwierdził, że miejsce Pisma św. w nowym Katechizmie odgrywa rolę fundamentalną. Pismo św. jest „duszą” nowego Katechizmu, który został napisany językiem Biblii.

Ks. dr hab. Zbigniew M a r e k SJ – „Metody pracy z tekstem Pisma Św. w katechezie”

O metodach pracy z tekstami Pisma św. w katechezie mówił ks. dr hab. Zbigniew Marek. Podkreślił on, że nie akrobatyczne metody pracy z tekstami Pisma św., których można doliczyć się bardzo dużo, i nie włożony trud nauczania rozstrzygają o skutecznym przekazywaniu prawd biblijnych w toku katechezy. Za rozstrzygający

uznał stopień, w jakim nauczyciel religii – katecheta, sam zostaje poruszony przy wyjaśnieniu Biblii. Stąd też jego zdaniem, tym co decyduje o owocnym wyjaśnianiu Pisma św., jest samo porozumienie między katechetą a katechizowanym. Dopiero na tym fundamencie można szukać sposobów skutecznego przekazu Bożego Objawienia, czerpanego z Pisma św. Jego celem winno być wspólne (katechety i katechizowanego) dążenie do przetrzucenia pomostu między Objawieniem i życiem człowieka. Winny temu służyć kolejne, fundamentalne założenia dotyczące pracy z tekstami Pisma św.

Za ważny element takiego podejścia do ksiąg Pisma św. prelegent uznał potrzebę rozwijania wrażliwości katechizowanych na samą treść Pisma św. – opowiadania o Bogu działającym na rzecz człowieka. Następnym krokiem winno być uwrażliwienie katechizowanego na to, że prawda o Bogu działającym dla dobra człowieka została przekazana przez autora natchnionego w formie świadectwa wiary. Ważne jest również dostrzeżenie, że owo działanie Boga na rzecz człowieka dokonuje się w toku dziejów – historii człowieka, czy nawet ludzkości. Wreszcie cała prawda religijna o Bogu przyjaznym człowiekowi otrzymała szatę literacką. Podstawowa zdolność do jej odkrywania może ułatwić działalność katechetyczną.

Po przedstawieniu założeń pracy z tekstami biblijnymi autor omówił kilka metod pracy z tekstami Pisma św. oraz pokazał sposoby korzystania z nich. Przybliżył między innymi metodę opowiadania, analizy strukturalnej tekstów narracyjnych oraz tekstów o charakterze mów. W końcu przedstawił założenia oraz podał przykłady metody „scenicznego odgrywania perykop biblijnych”.

W końcowej części swego wystąpienia wskazał cały szereg innych metod pracy z tekstami Pisma św.

Inne wystąpienia

O aktualności tematu Sympozjum świadczyło duże zaangażowanie uczestników. Po każdym referacie stawia liczne pytania i następowała dyskusja.

Na uwagę zasługuje wystąpienie mgr inż. Grażyny Płoszajskiej z Ministerstwa Edukacji Narodowej. Dokonała ona oceny katechezy w szkole, ukazała regulacje prawne, dotyczące mianowania katechetów oraz wyraziła opinię odnoszącą się do charakteru rekolekcji wielkopostnych dla dzieci i młodzieży. Poruszane przez nią problemy wywołały również ożywioną dyskusję.

Na zakończenie zostały przedstawione propozycje związane z tematem następnego spotkania.

ks. Stanisław Dziekoński, Łomża

II. ŻYCIE W CHRYSZTUSIE – KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO CZ. III

(XXVI Sympozjum Katechetyczne w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie)

W dniach 22 i 23 kwietnia 1995 roku w Krakowie przy ul. Starowiśniej 9 odbyło się doroczne – XXVI Sympozjum Katechetyczne w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym na temat: *Życie w Chrystusie (Katechizm Kościoła Katolickiego cz. III)*.

Sympozjum zostało otwarte uroczystą Mszą św. koncelebrowaną pod przewodnictwem Jego Eminencji Księdza Kardynała Franciszka Macharskiego, metropolity krakowskiego. W koncelebrze uczestniczyli księża prelegenci: ks. prof. dr hab. Jan Charytański SJ, ks. doc. dr hab. Marian Jakubiec delegat do spraw MWIK z ramienia Księdza Kardynała oraz ks. dr Paweł Myrzo Cist. W wygłoszonej homilii Ks. Kardynał nawiązał do trwającej oktawy Zmartwychwstania i do Niedzieli Miłosierdzia. W tym kontekście wskazał na sympozjum jako na okazję do wzmocnienia wiary, otwarcia na takie przyjęcie Ewangelii, aby móc ją następnie głosić.

Po zakończeniu Eucharystii s. dr Margarita Sonda OSU dyrektorka Międzyzakonnego Wyższego Instytutu Katechetycznego powitała wszystkich zgromadzonych i podziękowała Ks. Kardynałowi za otwarcie sympozjum. W czasie jego trwania wygłoszono cztery referaty.

1. Referaty

Ks. prof. dr hab. Jan Charytański SJ – „Wymiar religijny życia moralnego”.

W swoim referacie, dotyczącym III części *Katechizmu Kościoła Katolickiego – Życie w Chrystusie*, a obejmującym 92 strony tekstu, prelegent starał się wskazać na niewystarczalność katechezy opartej jedynie na dziesięciu przykazaniach i jednocześnie odsłonić te strony katechezy, które ciągle wydają się być zaniedbane.

Wystąpienie obejmowało omówienie życia człowieka na dwóch płaszczyznach: stworzenia i odkupienia.

A. W porządku stworzenia dotychczasowa katecheza oparta na Dekalogu wysuwała na pierwsze miejsce w wychowaniu moralnym świadomość grzechu. *Katechizm Kościoła Katolickiego* natomiast pokazuje i zaczyna od godności człowieka: porządek moralny rozbrzmiewa w sumieniu. Stąd zadaniem katechezy jest:

- wychowanie do rozumienia godności człowieka,
- wychowanie do realizacji pragnienia szczęścia,
- wychowanie do wolności osiągananej poprzez miłość i odpowiedzialność,
- kształtowanie sumienia.

Katechizm suponuje, że nie wystarczy sumienie legalistyczne, oparte na posłuszeństwie nakazom, ale istnieje potrzeba wychowywania sumienia twórczego

otwartego i zdolnego do rozeznawania i rozumnej interpretacji znaków czasu. A to jest proces, który jest zadaniem całego życia.

Dopiero po omówieniu wyżej wymienionych elementów, jak również po zwróceniu uwagi na potrzebę wysiłku człowieka w zdobywaniu cnót moralnych *Katechizm* omawia grzech, a następnie prawo Boże i naturalne. Prawo naturalne choć jest różnie interpretowane pozostaje jednak normą wspólną całej ludzkości i jest niezmiennie pośród zmian historycznych. Główne jego przepisy zawarte są w Dekalogu.

B. Porządek odkupienia

a) Tę część rozpoczęło rozważanie dotyczące odpowiedzi na pytanie: Kim jest chrześcijanin? Chrześcijanin jest przede wszystkim dzieckiem Bożym wezwanym do nowej godności, do nowego życia według Ewangelii. Przybrane synostwo uzdalnia do dobra; uczeń Chrystusa osiąga doskonałość miłości – świętość. Chrystocentryzm jest punktem centralnym katechezy. Jezus Chrystus obiecuje prawdziwą szczęśliwość zawartą w błogosławieństwach. One są w centrum nauki Chrystusa – odsłaniają cel człowieka, charakteryzują postawy chrześcijanina, choć brzmią paradoksalnie. Ile miejsca w katechezie poświęcamy błogosławieństwom?

b) Wolność – w tej płaszczyźnie zyskuje nowe specyficznie chrześcijańskie pojmowanie. To wolność w Chrystusie i w Duchu Świętym. Ma ona być kształtowana przez całość Słowa Bożego, nie tylko przez nakazy i zakazy.

c) Cnoty – tym razem teologalne, ukazane jako elementy typowo chrześcijańskie – włane umiejętności wierzenia, miłowania, nadziei.

Najwięcej miejsca *Katechizm Kościoła Katolickiego* poświęca miłości. Jezus Chrystus czyni miłość przedmiotem nowego prawa. Miłość – to źródło i cel chrześcijańskiego praktykowania. *Katechizm* podaje *Hymn o miłości* (1 Kor 13, 1 – 13) do tej pory za mało jeszcze omawiany na katechezie.

d) Grzech omawia w kontekście miłosierdzia Bożego. Prawo ewangeliczne sprowadzające się do prawa miłości zakłada wybór między dwoma drogami, a streszcza je „złota zasada”.

e) Łaska – *Katechizm* podkreśla osobowy, personalny charakter daru, jakim jest łaska. Jest ona przychylnością Boga. To przede wszystkim dar Ducha, dzięki któremu możemy Boga nazywać Ojcem.

f) Punktem szczytowym życia chrześcijanina jest świętość. *Katechizm* akcentuje powołanie do świętości wszystkich ludzi. Wskazuje również na element słabo podkreślany w katechezie: cierpienia, poprzez które chrześcijanin jest powołany do wspólnoty losu z Chrystusem.

Konkludując prelegent stwierdził, że katecheza oparta jedynie na Dekalogu jest niewystarczająca, wręcz mało chrześcijańska.

Ks. dr Paweł M y n a r z O. Cist. – „Społeczny wymiar życia moralnego”

Na wstępie ks. dr M y n a r z nakreślił krótki rys historyczny dotychczasowego nauczania Kościoła na temat katolickiej nauki społecznej od Soboru Trydenckiego, poprzez Sobór Watykański II do obecnej nauki zawartej w *Katechizmie Kościoła*

Katolickiego. Katolicka nauka społeczna jest tą dziedziną, która jest najbardziej dotknięta „nowością” otwarcia się Kościoła na świat po Soborze Watykańskim II. Katechizm nie omawia wszystkich zagadnień katolickiej nauki społecznej. Odwołuje się natomiast często do dokumentów soborowych, zwłaszcza do Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*.

A. Odpowiadając na pytanie: Jaką postawę powinna przyjąć jednostka wobec życia społecznego? *Katechizm* wskazuje społeczny charakter człowieka jako punkt wyjścia. Człowiek żyje w społeczności i potrzebuje życia społecznego. Jest to wymóg natury człowieka: „Osoba ludzka potrzebuje życia społecznego (...) Nie jest ono dla niej czymś dodanym, lecz jest wymaganiem jej natury” (pkt. 1879). Ze strony państwa natomiast *Katechizm* – podobnie jak nauka papieskich encyklik – wskazuje na zasadę pomocniczości.

Osoba ludzka jako podmiot wszystkich praw winna szeroko angażować się i uczestniczyć we wspólnotach wybieralnych.

B. Zagadnienie władzy.

W artykule drugim trzeciej części *Katechizm* podobnie jak encyklika *Pacem in terris* określa potrzebę władzy we wspólnocie ludzkiej. Ma ona podstawę w naturze ludzkiej i jest w nią wpisana przez Boga (Rz 13, 1 – 2). Stąd wynikają następujące wnioski:

a) za ludzi sprawujących władzę należy się modlić. *Katechizm* przytacza najstarszą modlitwę Kościoła za sprawujących władzę napisaną przez Klemensa Rzymskiego;

b) wszystkie zarządzenia prawowitej władzy obowiązują, jeżeli nie są sprzeczne z prawem naturalnym. Władza jest prawowita wtedy gdy troszczy się o dobro wspólne społeczności i do jego osiągnięcia używa środków moralnie dozwolonych. Troska o dobro wspólne jest uzasadnieniem istnienia władzy. Władza ma zatem charakter służebny;

C. Sprawiedliwość społeczna – przedmiotem sprawiedliwości społecznej jest społeczeństwo. Można ją osiągnąć jedynie przez poszanowanie godności człowieka, a to pociąga za sobą poszanowanie praw wynikających z jego godności (pkt 1930).

We wniosku końcowym autor referatu podkreślił, że życie moralne osoby ma wymiar społeczny. Osoba ludzka winna mieć poczucie obowiązku pozytywnego kształtowania życia społecznego, a nie uważać swojego udziału w nim tylko za smutną konieczność. Według zamiaru Boga działalność społeczna ma wymiar powołania i misji.

Ks. dr Krzysztof Gryz – „Stosunek do Boga podstawą całej moralności”

Prelegent nieco zmodyfikował zapowiadany temat i swojemu wystąpieniu nadał tytuł: *Religijny fundament chrześcijańskiej moralności – refleksje na kanwie Katechizmu Kościoła Katolickiego*.

Wychodząc od różnych systemów etycznych stawiających pytania: Jakie są podstawy moralnego postępowania człowieka? Czym jest dobro? wskazał na dwa

kluczowe pojęcia: dobro, człowiek. Dwa sposoby opisu rzeczywistości: tomistyczna metafizyka bytu zwracająca uwagę na ontologiczne uwarunkowania w relacji: człowiek – dobro i współczesne prądy skupione wokół personalizmu (np. antropologia transcendentna K. Rahnera) wpłynęły na określenie celu życia człowieka i dobra w perspektywie ostatecznej. Są nimi: pojęcie chwały Bożej, powołanie do szczęścia. Jakie są relacje między tymi pojęciami? W punkcie 293 *Katechizm* mówi, że świat jest stworzony dla chwały Bożej, to znaczy Bóg chce w ten sposób objawić swoją miłość i dobroć. Realizuje się to przez otyczną dobroć stworzeń jak i przez ich moralną doskonałość, inaczej: każde dobro jest oddaniem chwały Bogu (pkt. 294). Szczytem dzieła stwórczego jest człowiek posiadający nieograniczoną możliwość dynamicznego rozwoju i doskonalenia się, stąd też św. Ireneusz pisze: „chwałą Boga jest człowiek żyjący, a życiem człowieka jest oglądanie Boga” (pkt 294). Według Jana Pawła II (por. *List do Rodzin*) jest to najba- dziej transcendentna definicja człowieka. Relacjonuje ona godność człowieka z oddawaniem chwały Bogu. Człowiek nie zamyka się więc w granicach ziemskiego bytowania, ale jest z natury otwarty na Boga.

Srodkiem do rozumienia swojego powołania i sposobów moralnego postępowania jest rozum. Za pośrednictwem rozumu człowiek poznaje głos Boga, który przynagla go do czynienia dobra, a unikania zła. Po grzechu człowiek nie zawsze potrafi dobrze rozemnać, co jest dobre, a co złe. Właściwe spojrzenie przywraca mu dopiero Chrystus – Człowiek doskonały. W Nim natura ludzka odzyskała swoją pierwotną doskonałość. Stąd też przykazania sformułowane przez Chrystusa są odbiciem autentycznej natury człowieka i dlatego nie ograniczają człowieka, ale prowadzą do autentycznego humanizmu. Ograniczają to, co jest wypaczeniem grzechu; „10 przykazań” pouczają o prawdziwym człowieczeństwie człowieka.

Człowiek jest największą chwałą Boga przede wszystkim ze względu na to, że jest stworzony na obraz Boga i wezwany do jedności z Chrystusem. Naśladowanie Chrystusa jest pierwszym i najgłębszym fundamentem chrześcijańskiej moralności (Jan Paweł II, *Veritatis splendor*). Owo naśladowanie to przyłgnięcie do Osoby Jezusa Chrystusa, udział w posłuszeństwie woli Ojca. Moralność chrześcijańska jest życiem według Słowa Bożego, tym samym odpowiedzią na Boże wymagania. Jest odpowiedzią miłości.

Przykazania pierwszej tablicy Dekalogu koncentrują się na Bożej chwale. Pozostałe przykazania ukazują wartości dóbr umożliwiających szczęście i jednocześnie formują moralny obowiązek ich ochrony.

Chwałą Bożą jest to, by człowiek osiągnął swoją doskonałość i szczęście, a może tego dokonać jedynie przez utożsamienie się z Chrystusem.

Próby oddzielenia moralności od Boga mają daleko idące konsekwencje: odsunięcie Boga na margines np. komunizm, ideologie głoszące „śmierć Boga”, następnie zagrożeniu ulega sama koncepcja człowieka. Odpowiedź na pytanie o istotę człowieka wyznacza granice etycznym działaniom człowieka wobec samego człowieka – dotyczy to dziedziny współczesnej genetyki.

Jako podsumowanie prelegent przytoczył słowa encykliki *Veritatis splendor*: „Tylko Bóg, najwyższe Dobro stanowi niewzruszoną podstawę i niezastąpiony warunek moralności to znaczy przykazań”.

Ks. dr Kryspin B a n k o CM – „Miłość bliźniego jako podstawa moralności drugiej tablicy Dekalogu”

Ks. dr B a n k o CM wygłosił referat dotyczący drugiego rozdziału III części *Katechizmu* omawiającego przykazania Dekalogu od IV do X, a obejmującego 70 stron tekstu.

Artykuł IV dotyczy IV przykazania Dekalogu i podejmuje następujące tematy: rodzina w planie Bożym, obowiązki wspólnoty politycznej wobec rodziny, obowiązki obywateli wobec władzy i ich odpowiedzialność za dobro wspólne. Nowym akcentem w *Katechizmie* są obowiązki narodów bogatych wobec przyjmowanych obokrajowców. *Katechizm Kościoła Katolickiego* dopuszcza zbrojny opór przeciw uciskowi stosowanemu przez władzę polityczną.

Artykuł V podejmuje problem poszanowania życia, godności człowieka i obrony pokoju. V przykazanie wyklucza wszelkie formy morderstwa. Poszanowanie godności to również unikanie zgorszenia, które może doprowadzić do śmierci duchowej. *Katechizm* potępia również używanie narkotyków, przeprowadzanie badań naukowych na istocie ludzkiej, jeżeli jest to niezgodne z godnością osoby ludzkiej i prawem moralnym, stosowanie przemocy fizycznej i psychicznej. *Katechizm Kościoła Katolickiego* zdecydowanie staje po stronie pokoju, podaje jednak elementy tzw. „wojny sprawiedliwej”.

Artykuł VI związany jest z płciowością człowieka. Rozpoczyna od omówienia powołania do czystości. Wylicza formy jej przeciwne między innymi homoseksualizm. Choć nie można zaakceptować aktów homoseksualnych, to jednak z tej racji, że wiele osób przejawia głęboko osadzone skłonności, a swej kondycji nie wybiera, dlatego trzeba osoby te traktować z szacunkiem, współczuciem i delikatnością. Są one równocześnie wezwane do czystości. Nowy *Katechizm* zatrzymuje się następnie nad miłością małżeńską, która powinna spełniać podwójne wymagania: wierności i płodności. Wskazuje na odpowiedzialność w regulacji poczęć, ale sprzeciwia się technikom powodującym oddzielenie rodzicielstwa wskutek interwencji z zewnątrz. Dziecko jest darem, nie czymś należnym.

Artykuł VII – przykazanie VII opiera się na cnocie sprawiedliwości. Mówi o powszechnym przeznaczeniu dóbr i własności prywatnej, poszanowaniu dóbr człowieka i naprawieniu niesprawiedliwości. W tej części mówi również o ochronie świata stworzonego i traktowaniu zwierząt. Dopuszcza się doświadczenia medyczne i naukowe na zwierzętach, jeśli przyczyniają się do leczenia życia ludzkiego.

Artykuł VIII odnosi się do cnoty prawdomówności. Do wykroczeń przeciw prawdzie zalicza fałszywe świadectwo, krzywoprzysięstwo, obmowy, próżność, kłamsstwo. Nadmienia o tajemnicy zawodowej i tajemnicy sakramentu pojednania. Zawiera też wskazania odnośnie posługiwania się środkami społecznego przekazu, które pozostają w służbie dobra wspólnego. Społeczeństwo ma więc prawo do informacji opartej na prawdzie.

Artykuły: IX i X łączą Dziesięć Przykazań z Błogosławieństwami, omawiają czystość serca i ubóstwo w duchu. Ta część kończy się wskazaniem ostatecznego celu człowieka jakim jest wieczna szczęśliwość.

Miłość Boga domaga się miłości braterskiej. Nowy Testament głosi uniwersalność miłości bliźniego: Bóg żąda, byśmy kochali braci tak, że ta miłość stanie się dla nas próbą miłości samego Boga. Doskonałą miarą miłości bliźniego jest miłość Ojca, który jest w niebie – ten wzór Jezus nazywa nowym przykazaniem. Miłość braterska realizuje się najpełniej w realizowaniu każdego przykazania Dekalogu. W *Evangelium vitae* Jan Paweł II pisze, że możemy osiągnąć życie wieczne poprzez zachowanie przykazań Bożych.

Katechizm Kościoła Katolickiego łączy wymagania Dekalogu z łagodzącą i wybaczącą miłością Boga, który jest dla nas wzorem miłości bliźniego.

W całej tej części *Katechizmu* widoczna jest jasna i kategoryczna postawa w stawieniu wymagań moralnych z równoczesnym wskazaniem na postawę miłosiernego Ojca. *Katechizm* przedstawia więc niezmiennie chrześcijańskie zasady moralne i ocenę pewnych czynów ludzkich zwłaszcza pojawiających się w ostatnich czasach, które są wynikiem złożonych sytuacji.

Miłość bliźniego wzywa do jeszcze wierniejszego zachowania Dekalogu, aby tym bardziej zaświadczyć bliżnim o miłości Boga obdarzającego człowieka drogowskazami w tym życiu, które mają nam pomóc w osiągnięciu wiecznej komunii z Bogiem.

2. Praca w grupach

Uczestnicy symposiumu dwukrotnie mieli możliwość wzajemnego spotkania w mniejszych zespołach, wymiany doświadczeń i dyskusji na kanwie usłyszanych treści. Pracą w grupach kierowali: ks. dr Andrzej Hajduk SJ, ks. dr Paweł Myrzal O. Cist. i s. dr Lucyna Socha cka OSU.

Przed zakończeniem symposiumu przedstawicielki poszczególnych grup omawiały kolejno wyniki dyskusji. Najpierw przedstawiono problematykę spotkań przedpołudniowych. W grupie pierwszej pracującej pod kierunkiem ks. dr Pawła Myrzala O. Cist. skoncentrowano się na zagadnieniu dotyczącym problemu cierpienia i postawy wychowanków zajmowanej wobec niego. Doświadczenia siostr katechetek dowodzą niezrozumienia u uczniów sensu ofiary, wyrzeczenia i bólu. Zauważa się ucieczkę w świat życia bez cierpienia, jaki proponują sekty lub też próby zapomnienia o nim dzięki narkotykom.

W odpowiedzi na pytanie, jak pomóc młodym w akceptacji trudów i wymagań życia postawiono wniosek, że więcej miejsca w katechezie należy poświęcić tym zagadnieniom, wskazywać aspekt pozytywny, organizować spotkania z ludźmi przeżywającymi swoje cierpienie w jedności z Chrystusem, odwoływać się do doświadczeń młodzieży, wykorzystywać odpowiednie lektury i filmy.

Grupa druga pod kierunkiem ks. dr Andrzeja Hajduka SJ wskazała na potrzebę kształtowania sumienia i trwałych postaw u wychowanków, tworzenia sytuacji wychowawczych a także konieczność współpracy z rodzicami.

Grupa trzecia pod przewodnictwem s. dr Lucyny Socha ckiej OSU metodą dyskusji ogólnej analizowała te treści referatów, które najbardziej poruszyły słuchają-

cych. Najwięcej uwagi poświęcono roli błogosławieństw oraz godności człowieka. Podkreślono, że młodzież odrzuca autorytety, stąd katecheza o Dekalogu nie zawsze odniesie skutek, ale młodzi ludzie są wrażliwi na swoją godność. Zastanawiano się, jak młodzież przyjmuje poszczególne wartości proponowane przez błogosławieństwa:

- ubóstwo – odrzucane, zwłaszcza ze względu na brak eschatologicznej wizji życia;
- pieniądz widziany jest jako środek i klucz do szczęścia,
- cichość i pokora – uznawane za słabość i przejaw braku własnej osobowości,
- czystość serca – temu aspektowi poświęcono najwięcej czasu.

Planowa demoralizacja ze strony środków społecznego przekazu, a czasem również polityki szkolnej przynosi owoce w postaci drastycznych niekiedy scen, jakie miały miejsce na lekcjach religii. Młodzi posługują się atakiem, kpina i ośmieszaniem tej wartości, jaką jest czystość. Nie potrafią mówić o sprawach płci i seksualności człowieka inaczej, jak tylko językiem wulgarnym, zaczerpniętym z filmów i czasopism młodzieżowych obfitujących w przykłady pornografii i gwałtów. Stąd zachodzi konieczność rozmowy z młodzieżą na te tematy w sposób jasny, zrozumiały, a jednocześnie piękny tak, by płciowość człowieka ukazywana była jako godna szacunku, przewidziana i chciana przez Boga w Jego stworczym planie, jednocześnie dana i zadana człowiekowi.

Dyskusje popołudniowe toczyły się w tych samych zespołach. Skupiały się wokół punktów zaproponowanych przez prelegentów, często jednak przeradzały się w wymianę dotychczasowych doświadczeń siostr katechetek i obfitowały w przykłady z praktyki katechetycznej. Grupy: pierwsza i druga zajęły się zagadnieniem: apostołstwo a tolerancja. Osobno rozpatrywano, czym jest każde z pojęć. I tak za najważniejszy element apostołstwa uznano świadczenie o Ewangelii życiem i słowem, będące równocześnie propozycją zawsze szanującą wolność człowieka: „jeśli chcesz...”. Uznano również za konieczne wykorzystywanie dostępnych i zróżnicowanych form przekazu. Rolę katechety postrzegano jako osoby, która winna towarzyszyć, doprowadzać do wyboru i decyzji, uczyć samodzielności w procesie kształtowania osobowości i twórczego sumienia.

Grupa trzecia przyjęła inny styl pracy i podzieliła się na mniejsze podzespoły, z których każdy zajął się odmiennym tematem. Kolejno omawiano:

a) Patriotyzm a wejście do Europy.

Stwierdzono, że nie umiemy odnaleźć się w naszym dziedzictwie historycznym i kulturowym. Staje się nam – „nam” to znaczy zarówno młodzieży, jak i nam – uczącym, obcy patriotyzm, rodzi się kompleks polskości i zwrócenie ku Zachodowi. Można zaobserwować dwie skrajne postawy: a) duchowieństwo akcentuje to, co złe; b) świeccy – zachwycają się postępem i dobrobytem. Postulowano więc we wniosku troskę o zachowanie własnej kultury, a jednocześnie otwarcie na dobro istniejące w krajach zachodnich.

b) Udział chrześcijan w życiu społecznym.

Nasz katolicyzm określono jako bierny i kultowy. Udział chrześcijan w życiu publicznym ograniczał się często do oporu wobec władzy, bez inicjatywy i działania. Jako rozwiązanie staje przed katechezą zadanie uświadomienia potrzeby angażowania

się wierzących w życie społeczne. Moralne życie chrześcijanina może być objawieniem Boga wobec inaczej myślących.

c) Bałwochwalstwo.

Wyliczono wiele współczesnych „bożków”, wśród których na pierwsze miejsce wysuwa się telewizja, następnie kult pieniądza, zdobywanie, któremu służy również praca w święta, kult ciała. Bardzo często ludzie oficjalnie wyznający swoją przynależność do Kościoła godzą wiarę z uznaniem mocy horoskopów, talizmanów, przesądów i zabobonów. Praktykowane są różne formy spirytualizmu czy okultyzmu; modne stają się techniki medytacji wschodniej.

d) Społeczny wymiar niedzieli.

Wśród uczestniczących w niedzielnej Eucharystii wyróżniono dwie grupy ludzi: 1) indywidualistów nie dostrzegających wymiaru wspólnotowego Eucharystii, nie związanych z życiem parafii, często ograniczających się do wysłuchania transmisji Mszy św. przez radio, 2) ludzi reprezentujących odwrotną postawę: chodzących do kościoła ze względu na opinię sąsiadów i znajomych. Zauważono również, że ludzie nie umieją być ze sobą, zatracą się religijny charakter świętowania, a niedziela traktowana jest jedynie jako dzień wolny od pracy.

e) Brak poszanowania imienia świętego.

Jako przyczyny tego stanu wymieniono: ignorancję, brak poczucia *sacrum*, kpinę z autorytetu i świętości, jak również krytykę wobec Ojca Świętego.

W symposium wziął udział również ks. doc. dr hab. Łukasz K a m y k o w s k i Dziekan Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej. Wyraził uznanie dla kierownictwa MWIK-u za zorganizowanie symposium i podjęcie tak aktualnej tematyki.

3. Podsumowanie

Na zakończenie symposium zabrała głos s. dr Margarita S o n d e j OSU dyrektorka MWIK, która dokonała podsumowania symposium.

Wyraziła wdzięczność przede wszystkim Bogu za łaski udzielone w czasie dni refleksji nad *Katechizmem Kościoła Katolickiego*. Podziękowała także bardzo serdecznie Księdzu Kardynałowi Franciszkowi M a c h a r s k i e m u za przewodniczenie Eucharystii otwierającej symposium. Skierowała także słowa wielkiej wdzięczności pod adresem Księdza Dziekana Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie ks. doc. dr hab. Łukasza K a m y k o w s k i e g o i wszystkich Prelegantów, którzy podjęli trud przygotowania referatów oraz pracy w grupach i tak życzliwie dzielili się swymi przemyśleniami i doświadczeniem.

S. dr Margarita S o n d e j OSU wymieniła również ks. prof. dr hab. Władysława K u b i k a SJ, który włożył wiele serca i trudu w organizowanie i realizowanie poprzednich 25 symposium, a w tym roku po raz pierwszy nie mógł uczestniczyć ze względu na terminową i ważną pracę podjętą również dla dobra katechezy.

Z kolei s. Dyrektor wyraziła wdzięczność s. dr Lucynie S o c h a c k i e j OSU, która przyjechała w imieniu Matki Prowincjalnej Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej, za życzliwą obecność i czynne włączenie się w prace sympozjum, Siostrze Przełożonej Domu Krakowskiego za stworzenie korzystnych warunków dla prac sympozjum i udział w nim, całej wspólnocie Krakowskich Urszulanek za wkład trudu i modlitwy, a wszystkim Uczestniczkom za aktywny udział i tworzenie przyjaznej atmosfery.

Przy końcu swego wystąpienia s. Dyrektor zaprosiła wszystkich do wspólnej modlitwy o błogosławieństwo Boże w dalszej pracy katechetycznej.

s. Benigna Kania OSU, Kraków

III. KATECHIZACJA MŁODZIEŻY

(Sprawozdanie z sympozjum studentów katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Akademii Teologii Katolickiej)

Dnia 26 kwietnia 1995 roku odbyło się w Warszawie sympozjum studentów katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Akademii Teologii Katolickiej. Gospodarzami i organizatorami tegorocznego sympozjum byli studenci katechetyki Akademii Teologii Katolickiej. Tradycja organizowania takich spotkań trwa nieprzerwanie od wielu lat. Naprzemiennie odbywają się one w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim lub w Akademii Teologii Katolickiej. Sympozja katechetyczne o charakterze międzyuczelnianym prowadzą do wymiany doświadczeń, myśli naukowo-dydaktycznej i integrują środowisko działające na rzecz polskiej katechezy oraz procesu wychowania dzieci i młodzieży.

Tematem tegorocznego sympozjum była katechizacja młodzieży. Temat zrodził się z potrzeby dokonania „w gronie profesjonalistów” głębszej analizy rzeczywistości katechizacji młodzieży i szukania odpowiedzi na pytanie: Jak współczesnemu młodemu człowiekowi mówić o Bogu?

Wygłoszone referaty (przygotowane przez studentów obydwu uczelni) były próbą szukania i dawania odpowiedzi na postawione wyżej pytanie.

Otwarcia sympozjum dokonał Rektor Akademii Teologii Katolickiej ks. prof. dr hab. Jan Ł a c h. Serdecznie ale stanowczo nawoływał katechetyków i katechetów do wysuwania żądań wobec innych uprawianych nauk teologicznych, filozoficznych, psychologicznych i socjologicznych wspierających wszelkie działania wychowawcze—katechetyczne.

Popołudniowa sesja sympozjum przekształciła się w próbę analizy istniejącej bazy materiałowo-programowej w nauczaniu katechetycznym w zakresie szkół ponadpodstawowej. Trzy referentki dokonały analizy propozycji aktywizacji młodzieży w wybranych podręcznikach katechetycznych.

Symposium zakończono wspólną celebracją Euchrystii w duchu szukania najważniejszych odpowiedzi na postawione pytania, u największego katechety Jezusa Chrystusa, Mistrza, Rabbiego, Nauczyciela z Nazaretu.

1. Przemówienie Rektora Akademii Teologii Katolickiej

Wielce Czcigodni Profesorowie,

Kochani Studenci, nasi Goście z KUL-u i ATK,

W imieniu całej społeczności Akademii Teologii Katolickiej, jakże skromnej, w porównaniu z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim witam jak umiem najserdeczniej wszystkich zebranych na tej sali Gości z bratniej Uczelni, jaką jest dla nas Katolicki Uniwersytet Lubelski, których podejmuje specjalizacja katechetyki naszej *Alma Mater*. Szczególnie serdecznie witam Profesorów specjalizacji katechetyki.

Kiedy stoję przed Wami, wyobrażam sobie, jakbym stanął przed frontem armii na najbardziej wysuniętej linii działań Bożego Kościoła. To właśnie Wy najbardziej wcielacie w konkretne życie wezwanie Pana, jakie zapisano w Markowej Ewangelii, której ostatnie wersy czytaliśmy podczas liturgii w dniu wczorajszym: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu, kto wierzy (...) będzie zbawiony, kto nie wierzy będzie potępiony...” Właśnie Wy przekonujecie słowem i przykładem, różnymi znakami, które Wam towarzyszą, że Chrystus umarł i zmartwychwstał dla naszego zbawienia. Wy też szukacie najbardziej właściwych metod wypełniania tej misji. Z całym przejęciem idziemy za Wami, maszerującymi na przodzie swego niezwyklego frontu zmagają o ludzkie umysły i serca. Inne specjalności uprawianej wiedzy na naszych uczelniach mają za zadanie dostarczać Wam, jakby zaplecza linii frontowej, tego wszystkiego, co w refleksji teologicznej, badaniach historycznych, rozważaniach filozoficznych zostanie wypracowane i co winno być przez Was przekazane innym, lub też co ma stanowić fundament przekazów o Prawdzie Bożej dostrzeganej w świecie stworzonym i całym depozycie Bożego Objawienia.

Czasem odnoszę wrażenie, że dyscypliny teologiczne uprawiane w naszych szkołach są dla siebie jakby czymś zamkniętym, nieprzekazywalnym dalej. Wydaje się nieraz, że jakoby osobną sprawą była biblistyka, teologia spekulatywna czy moralna, jakby tylko sobie służyły prace z dziedziny socjologii czy psychologii. Najlepiej o tym wiedzą właśnie studium katechetykę, że tak być nie może, że tak nie jest.

Korzystając ze wzorów największego katechety Kościoła, jakim jest Ojciec Święty Jan Paweł II, starajcie się czerpać całymi garściami z tego, co wychodzi spod pióra uprawiających różne dyscypliny świątłych ludzi, abyście byli skutecznymi w Waszych działaniach. Żądajcie od nas konkretnych materiałów, jakie są Wam potrzebne do najzaszczytniejszego zadania, jakie pełnicie i będziecie pełnić w przyszłości.

2. Streszczenia referatów

Anna Z e l m a – „**Metody aktywizacji młodzieży w szkolnym nauczaniu religii**”

Autorka referatu ukazała metody aktywizujące młodzież jako źródło skuteczności katechezy. Cały referat był próbą odpowiedzi na pytanie: Jakie metody aktywizacji młodzieży należy stosować w szkolnym nauczaniu religii?

Proces ukazywania metod rozpoczęła od przedstawienia pojęcia aktywizacja i uzasadnienia jej potrzeby. Zasadniczą część referatu miała za zadanie ukazać konkretne, wybrane metody umożliwiające prowadzenie katechezy z większym dynamizmem nie tylko ze strony katechety ale i katechizowanych. W końcowej części referatu zostały wysunięte pewne postulaty katechetyczne, które mogą być pomocne w prowadzeniu katechezy przy zastosowaniu przedstawionych metod aktywizujących młodzież. Przy omawianiu poszczególnych metod, autorka sama zastosowała aktywizację uczestników symposium wzywając ochotników „do zaprezentowania” plansz z charakterystyką poszczególnej metody (metoda problemowa, dyskusji, „burza mózgów”, panel, metoda trybunału, bibliodrama, praca z tekstem, praca w grupach).

Wyżej przedstawione metody jako przykładowe propozycje metodyczne, ułatwiającej aktywizację młodzieży w szkolnym nauczaniu religii, ukazały wielość istniejących sposobów aktywizacji i uwrażliwiły katechetów na szukanie wspólnie z młodzieżą sposobu uczynienia lekcji religii w szkole, żywą i ciekawą. Autorka zakończyła swój referat wnioskiem, że „wszystkie zaprezentowane metody mają jeden nadrzędny cel – doprowadzić młodzież do osobowego spotkania z Bogiem”.

Ks. Tomasz L e n c z e w s k i (ATK) – „**Parafialne grupy młodzieżowe jako wsparcie i dopełnienie szkolnej katechezy**”

Odkrycie konieczności ciągłych prób budowania grup wspierających katechizację i dostrzeżenie wielkich potrzeb młodego człowieka, to główne myśli i idee referatu ks. Tomasza Lenczewskiego. Ukazując obszary, jakie powinny wypełnić swą obecnością parafialne grupy młodzieżowe, zostały wpięrow przedstawione normy i kryteria wyznaczone tym grupom przez Katechetyczne Dokumenty Kościoła (*Directorium Catechisticum Generale*; Orędzie Synodu Biskupów z 1977 roku; *Instrumentum laboris*, dokument synodalny; *Relatio post Disceptationem*, dokument synodalny; *Catechesi tradendae*). Dokumenty dostrzegają takie wartości małych wspólnot, jak przezwyciężenie anonimowości, możliwość „dzielenia się wiarą” z innymi, co daje katechizowanemu szansę wyjścia z indywidualnych opinii i sposobów patrzenia. Możliwość kształtowania ducha miłości braterskiej w małych podstawowych wspólnotach staje się fundamentem dla rozwoju dojrzałej wiary. Małe grupy „pod różnymi nazwami” i o różnych formach organizacyjnych – ale z tym samym zawsze celem, którym jest poznanie Jezusa Chrystusa i życie Ewangelią – mnożą się w niektórych rejonach i rozkwitają jak kwiaty w porze wiosennej, co jest bardzo pocieszające dla Kościoła (CT47).

W drugiej części referatu autor ukazał formy realizacji posłannictwa grup wspierających katechizację. Do wspólnych wartości wszystkich ruchów zostały

zaliczone: rozważanie Słowa Bożego, przeżywanie Eucharystii, nawrócenie wewnętrzne oraz wspólnotowe życie i posługa ewangeliczna. W szczególny sposób został wyakcentowany przez autora referatu, potencjał, jaki niesie z sobą Ruch „Światło-Życie”. Centralne zadanie wychowawcze tego ruchu, jakim jest postulat wewnętrznej integracji, ukazane zostało jako wsparcie dla katechezy, która dokonuje się poprzez świadectwo wiary ludzi młodych. W końcowej fazie referatu na uwagę zasługuje akcent położony na akceptację ludzi młodych takimi jakimi są dziś w drodze do bycia lepszymi jutro. Jako pomoc w akceptacji i formacji młodzieży ukazana została modlitwa z młodzieżą i za młodzież.

Popołudniowa sesja symposium miała wymiar praktyczno-metodyczny.

Trzy referentki poprzez swoje opracowania ukazały propozycje aktywizacji młodzieży w wybranych podręcznikach katechetycznych w zakresie nauki religii w szkole ponadpodstawowej.

Jolanta S t r o j e k (ATK) – zaprezentowała wyżej wymienione zagadnienie w podręcznikach *Życ Prawdą*, pod red. ks. Jana Szpeta. Seria tych podręczników została wydana przez Księgarnię św. Wojciecha w Poznaniu (1992). Obejmuje ona cztery podręczniki metodyczne dla katechety i cztery książki z materiałem do nauki religii dla ucznia:

klasa I *Spotkania z Chrystusem*

klasa II *Chrystus żyjący w swoim Kościele*

klasa III *Człowiek wobec problemu wiary*

klasa IV *Chrześcijaнин wobec współczesności.*

Podręczniki metodyczne dla katechety zawierają propozycje katechez, a co za tym idzie propozycje konkretnych metod aktywizujących. Książki dla ucznia zawierają jedynie wypisy fragmentów z Pisma św., Dokumentów Soborowych, Dokumentów Katechetycznych Kościoła, wypowiedzi Jana Pawła II, literatury teologicznej, historycznej, pięknej, poezji itp. Jako zasadnicze działanie metodyczne w tych podręcznikach autorka referatu ukazała dialog. Dokonując analizy poszczególnych jednostek wymienione zostały następujące metody: problemowa, dylematu, dyskusji, pogadanki, wykładu, pracy z tekstem perykop biblijnych, ekspozycji, panelu, rewizji życia, trybunału oraz forma pracy w grupach.

Przedstawione wyżej metody w serii podręczników „Życ Prawdą” służą nie tylko pobudzeniu uczniów do odczucia potrzeby samodzielnego poszukiwania i zgłębiania prawd wiary a więc kształtują postawę badawczą, ale także ukazują młodzieży postawy i motywują do zaangażowania w pracę nad sobą i otaczającą rzeczywistością.

Alicja S z u b a r t o w s k a (KUL) – omówiła w aspekcie proponowanej przez autora aktywizacji młodzieży, serię podręczników przygotowanych przez ośrodek KUL pod red. ks. Mieczysława M a j e w s k i e g o.

Mając na uwadze wierność współczesnemu młodemu człowiekowi (przez uwzględnienie jego potrzeb) oraz wierność Bogu (przez chęć uczynienia skutecznym głoszonego Orędzia) w zespole katechetów KUL powstały materiały katechetyczne, które uwzględniają program szkoły pięcioletniej, są to podręczniki: *Od religii do wiary*, *Wspólnota zbawienia*, *Świadectwo chrześcijańskie*, *Wierność dziedzictwo* oraz *Spel-*

nienie *Obietnicy*, a także program szkół zawodowych w serii podręczników pt.: *Dar Boży, Życie Kościoła i Odpowiedzialność chrześcijańska*.

W każdej jednostce lekcyjnej wyżej wymienionego programu autorzy proponują podobny tok. Wychodząc z doświadczenia, którym jest zdarzenie bliskie katechizowanemu, podejmuje się wspólną interpretację zakończoną propozycją ukierunkowaną na pełnienie posług wypływających z powołania chrześcijańskiego.

Autorka referatu wymienia metody zaprogramowane w omawianych przez siebie materiałach katechetycznych (praca w grupach, dyskusja, pogadanka, wywiad, dramatyzacja, metoda trybunału oraz metody biblijne: krąg biblijny, celebracje katechetyczno-liturgiczne, wspólnotowe rozważanie Pisma świętego). Wszystkie metody, środki dydaktyczne oraz takie elementy jak: tematyka, struktura, motywacja, proponowane w materiałach katechetycznych KUL, postulują aktywizację młodzieży.

Ostatnia część referatu była próbą subiektywnej oceny przedstawionych materiałów katechetycznych. Wśród czynników, które mogłyby podnieść aktywizację uczniów, a których zabrakło w przedstawionych podręcznikach autorka wymienia nieobecność pewnych elementów w strukturze lekcji, a mianowicie nawiązania do poprzedniego tematu na początku oraz zapowiedzenia kolejnego tematu pod koniec katechezy.

Walorami podręczników pod redakcją ks. M. M a j e w s k i e g o są wyakcentowane i uwzględnione zasady związane z aktywizowaniem grupy.

S. Gabriela J a n i k u l a ASC (ATK) przedstawiła serię podręczników *Spotkania z Bogiem*, opracowanych pod redakcją ks. Jana C h a r y t a Ń s k i e g o w Centrum Katechetycznym prowadzonym przez księży Jezuitów w Warszawie.

Podręczniki *Spotkania z Bogiem* nie posiadają gotowych katechez, ale jak nie trudno zauważyć proponują schemat katechezy, ukazują drogę realizacji założonych celów. Każdy schemat zawiera dwie kolumny: strukturę treści i czynności metodyczne. Katecheta może przeprowadzić katechezę według podanych przez autorów wskazówek metodycznych.

Dokonując analizy wszystkich jednostek „programu” – ukazano w referacie dialogiczny charakter każdej katechezy. Przy omawianiu każdej proponowanej aktywizującej metody, dokonano próby uzasadnienia jej zastosowania. Następnie, stosując „analizę właściwą”, autorka wymienia metody pod względem częstotliwości ich występowania w omawianych podręcznikach. Do metod wiodących w proponowanej aktywizacji zaliczone zostały: dialog, praca z podręcznikiem, metody pokazu, metoda zajęć praktycznych (refleksja, medytacja, rachunek sumienia), różne metody liturgiczne oraz formy pracy w grupach. Na koniec tej wyliczanki metod zastosowanych w podręcznikach *Spotkania z Bogiem* uczestnicy sympozjum zostali zaproszeni do „analizy” proponowanych piosenek i modlitw, znajdujących się na końcu poszczególnych jednostek.

3. Głosy w dyskusji

A) W pracy z młodzieżą należy szanować sumienie jako miejsce spotkania Boga w człowieku.

B) W działaniach pastoralnych należy widzieć jednostkę, osobę ale trzeba formować ją przez grupę, wspólnotę, stowarzyszenia czy nową organizację.

C) Katecheta powinien ciągle od nowa – wspólnie z młodzieżą poszukiwać nowych dróg – metod aktywizujących i nie ograniczać się tylko do jednej metody.

D) Metody aktywizujące – poszukujące kształtują postawę badawczą i ukazują młodzieży postawy i motywy do zaangażowania w pracę i otaczającą rzeczywistością.

E) W przekazie katechetycznym wskazano na rolę katechety i jego umiejętność motywowania uczniów.

4. Podsumowanie

5. Sympozjum pt.: *Katechizacja młodzieży* było próbą szukania odpowiedzi na pytanie: Którędy dzisiaj do młodzieży?

Odpowiedzi szukano na drogach działań pastoralno–katechetycznych. Ukazano programy i zawarte w nich sposoby katechizowania młodzieży, środki aktywizujące katechizowanych oraz sposoby wsparcia działań katechetycznych poprzez parafialne grupy młodzieży.

s. Gabriela Janikula ASC, Warszawa